

ומתרגינן: הא והא, שני הדברים, גרמא ליה דאיטלע. דלפי שהטיח דברים כלפי מעלה — נתקלקל בשעת הסכנה.

אמר רב חייא בר אבין: הזינא לחו לאבוי ורבא — דמצלי אצלוויי. דהיינו, שהיו מטיין על צדיהן, ולא היו נופלין על פניהם ממש, לפי שאין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו⁴⁷.

שנינו במשנתנו: ביום טוב חמשה ביום הכפורים ששה וכו'.

ותמהינן: מתניתין מני, לא רבי ישמעאל ולא רבי עקיבא?!

דתניא: ביום טוב — קורין חמשה. וביום הכפורים — ששה. ובשבת — שבעה. אין פוחתין מהן, ואין מוסיפין עליהן. דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: ביום טוב — קורין חמשה. וביום הכפורים — שבעה. ובשבת — ששה⁴⁸. אין פוחתין מהן, אבל מוסיפין עליהן.

אם כן, מתניתין מני?

אי רבי ישמעאל — קשיא תוספת, דהא במתניתין קתני דמוסיפין עליהן!

ואי רבי עקיבא — קשיא ששה ושבעה, דאיהו אמר דביום הכפורים שבעה, ובשבת ששה, ואילו במתניתין קתני דביום הכפורים ששה, ובשבת שבעה?!

אמר רבא: מתניתין — כתנא דבי רבי ישמעאל היא.

דתנא דבי רבי ישמעאל: ביום טוב — קורין חמשה. ביום הכפורים — ששה. בשבת — שבעה. אין פוחתין מהן, אבל מוסיפין עליהן, דברי רבי ישמעאל.

ותמהינן: אם כן, קשיא הא דתנא דבי רבי ישמעאל דשרי להוסיף — אדרבי ישמעאל דברייתא דלעיל?!

ומתרגינן: תרי תנאי נינהו, ואליבא דרבי ישמעאל. דחד אמר משמיה הכי, וחד אמר הכי.

מאן תנא להא דתניא: ביום טוב בשחרית —

47. כך פירשו רש"י והר"ן ועוד ראשונים.

אבל הרא"ש מפרש, דקאי אדלעיל מיניה, דאע"ג דמן התורה אין השתחואה על הרצפה אסורה — אלא בפישוט ידים ורגלים, מ"מ מדרבנן אסרו אפילו בלא פישוט ידים ורגלים, ולכחי אינהו הוו מצלי אצלוויי.

וכ"כ המאירי, דמתוך דברים אלו נלמד, שבתחינה אין ראוי לאדם להיות נופל על פניו לגמרי, אלא מטה על צדו.

וכתב, דנהגו להטות על צד שמאל, וכ"כ בשו"ע [סי' קל"א ס"א]. וכתב שם הרמ"א, דהעיקר להטות בבוקר כשיש לו תפילין — על

צד ימין, משום כבוד התפילין. ובערב — על צד שמאל. ועיי' שם במ"ב. וע"ע בכסף משנה [פ"ה מתפילה הלי"ד], מה שכתב בדעת הרמב"ם.

48. בטורי אבן תמה, מאי טעמא דרבי עקיבא? דבשלמא טעמא דר"י, משום דכל דטפי ליה מלתא מחבריה — טפי ליה גברא יתירא. ושבת חמירא מיוהכ"פ, דענוש סקילה. אבל טעמא דר"ע לא נתפרש!

וביאר, דה"ט, משום דאיכא ביוהכ"פ צלותא יתירא, דהיינו תפלת נעילה [עיי"ש].